

อนุชา โสมาบุตร. 2560. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา. รายงานการวิจัยโครงการทุนส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
นักวิจัยที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชัยเจริญ และ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข

บทคัดย่อ

การเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรบุคคลผ่านสื่อและการรู้สารสนเทศ (Media and Information Literacy: MIL) เป็นสิ่งสำคัญจำเป็นสำหรับการส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและความรู้ อย่างเท่าเทียมกัน จึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับชีวิตประจำวันที่ต้องเผชิญกับสื่อและสารสนเทศที่ หลากหลายในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน การวิจัยในครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อ และสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ศึกษาทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศ ผลสัมฤทธิ์และความ คิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ฯ โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ จากรูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนา รูปแบบที่ 1 (Developmental Research Type 1) (Richey, Klein, and Nelson, 2004) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยที่มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อออกแบบและพัฒนาเครื่องมือและ ผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีการศึกษา ในที่นี้คือ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ฯ ทั้งนี้ประกอบด้วยการศึกษา 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การออกแบบและพัฒนา (Design and development) ระยะที่ 2 การประเมิน คุณภาพ (Evaluation) และระยะที่ 3 การหาความตรง (Validation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) สถานการณ์ปัญหา (2) แหล่งเรียนรู้ (3) ศูนย์ส่งเสริมทักษะ 21ST Century Skills (4) ศูนย์ส่งเสริม Science Process Skills (5) ร่วมมือ เรียนรู้ (6) ศูนย์ช่วยเหลือ (7) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

2. ทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บน เครือข่ายที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยม พบว่า (1) ทักษะการรู้สื่อ พบว่า ผู้เรียนทั้งหมด 173 คน มีผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ทักษะการรู้สื่อที่กำหนดไว้ทั้งหมด 125 คน โดย คิดเป็นร้อยละ 72.41 ของผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่กำหนดไว้ (2) ทักษะการรู้ สารสนเทศ พบว่า ผู้เรียนทั้งหมด 173 คน มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทักษะการรู้สารสนเทศที่กำหนดไว้ ทั้งหมด 125 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 72.41 ของผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่กำหนด ไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ทุกคนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่าย ที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ในวิชาชีววิทยา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มตามที่สถานศึกษากำหนดไว้

4. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้ทำการศึกษาความคิดเห็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อบนเครือข่ายและด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายฯ ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าเนื้อหา มีความเหมาะสมกับการเรียนไม่เยอะเกินไปและน้อยจนเกินไป พอเพียงในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพียงพอต่อการนำมาใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) ด้านสื่อบนเครือข่าย พบว่า ผู้เรียนทุกคนเห็นด้วยกับการออกแบบเมนูที่มีลักษณะคล้ายกัน ทำให้ง่ายต่อการมองเห็นของผู้เรียน การใช้สัญลักษณ์ที่เป็นไอคอน สามารถสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศได้อย่างชัดเจน ภายในสิ่งแวดล้อมมีการเชื่อมโยง หรือ Link ไปยังแหล่งสารสนเทศต่างๆ ภายในได้ง่าย สะดวก 3) ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ พบว่า สถานการณ์ปัญหาพบว่า สถานการณ์ปัญหานั้นทำให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและกระตุ้นให้ต้องการค้นหาคำตอบ แหล่งเรียนรู้ พบว่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถค้นหาสารสนเทศได้อย่างกว้างขวางทั้งจากในสิ่งแวดล้อม และจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาสารสนเทศที่เตรียมไว้ให้ได้ตามที่ต้องการ และ ศูนย์ส่งเสริมทักษะ 21ST Century Skills ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศและเมื่อเข้าไปศึกษาแล้วสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขภารกิจได้ และผู้เรียนยังเห็นว่าในการออกแบบศูนย์ส่งเสริมทักษะ 21ST Century Skills มีการแบ่งหัวข้อที่จะส่งเสริมชัดเจน มีสีสันที่สวยงามน่าสนใจ ภาพประกอบต่างๆ และมีช่องสำหรับรับคำตอบ ทำให้ง่ายต่อการใช้งาน